

ФЕНОМЕН МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ

Одним із способів вирішення проблем сучасної освіти стало відродження такого відомого ще з часів К. Ушинського методичного явища, як інтеграція навчання. Інтеграція (від лат. *integer* – повний, цільний) – це створення нового цілого на основі виявлення однотипних елементів і частин із кількох раніше розрізнених одиниць (навчальних предметів, видів діяльності та ін.). Одним із засобів, що використовуються для досягнення інтеграції в змісті і формах навчання є міжпредметні зв'язки, які сприяють формуванню цілісних знань студентів. Ще В. Вернадський зазначав, що «... ріст наукових знань ХХ століття швидко стирає межі між окремими науками. Вони дедалі більше спеціалізуються не за науками, а за проблемами. Це дає змогу, з одного боку, надзвичайно глибоко вивчати явище, а з другого – охоплювати його з усіх точок зору». Дійсно, передбачення вченого справедливе, бо інтегрування і диференціація знань сприяє кращому взаєморозумінню спеціалістів різних дисциплін. У зв'язку з цим існує необхідність не тільки зміни змісту освіти, але і парадигми мислення, що передбачає перехід від одновимірної до багатовимірної, від емпіричної до теоретичної, від аналітичної до синтетичної. Один із засобів вирішення цієї проблеми – інтегрування змісту, форм і методів навчання. Інтеграція в освіті передбачає єдність і взаємозв'язок структурних елементів змісту, передбачає єдність виховання, навчання і розвитку особистості студента, взаємозв'язок теоретичної та практичної підготовки студента.

Одними з перших зробили спробу визначити сутність інтеграції І. Зверев і В. Максимова, які стверджували, що інтеграція є процесом і результатом створення нерозривно сполученого, єдиного, цілісного. У навчанні вона здійснюється шляхом злиття в одному синтезованому курсі (темі, розділі програм) елементів різних навчальних предметів, злиття наукових понять і

методів різних дисциплін у загальнонаукові поняття і методи пізнання, комплексування і підсумовування основ наук в розкритті наочних навчальних проблем.

«Міждисциплінарність» вживається у різних значеннях, синонімами цього поняття є «полідисциплінарність» і «трансдисциплінарність», які мають свої відмінності у тлумаченні. Полідисциплінарність означає спільне вивчення певного складного об'єкта різними дисциплінами (наприклад, вивчення людини психологією, генетикою, соціологією тощо). Тут лише окреслюється можливість діалогу між науками, де кожна наука має свій окремий предмет дослідження. Трансдисциплінарність передбачає вихід досліджень за дисциплінарні межі, при цьому відбувається перенесення дослідницьких схем з однієї галузі в іншу. Трансдисциплінарне дослідження є спільним дослідницьким проектом для декількох відмінних галузей наукових знань.

Міждисциплінарна взаємодія передбачає комунікацію, в якій кожна дисципліна є водночас автономною і відкритою. Необхідно, щоб кожна наукова дисципліна, що входить у полі – і трансдисциплінарний комплекс, була одночасно і відкритою, і замкнутою. Відкрита до нових когнітивних схем, які переносяться із суміжних і більш віддалених наукових дисциплін і мають для неї евристичну значущість; готова до кооперації з іншими науковими дисциплінами, реалізації спільних дослідницьких проектів. Замкнута, оскільки вона повинна прагнути зберегти свій специфічний предмет і ракурс дослідження, розвивати прогресивні і найбільш просунуті дослідницькі методи і стратегії.

Міждисциплінарність трактується з багатьох позицій, а саме:

1. Міждисциплінарність – це запозичення і перетікання підходів і методів різних наук (дисциплін)
2. Міждисциплінарність – це здатність побачити, розпізнати, сприйняти те, що стає доступним в межах окремо взятої науки (дисципліни) за використання методів та інструментарію інших наук (дисциплін).

3. Міждисциплінарність – це розширення міждисциплінарних зв'язків у якості «протидії» надмірній вузькості як предмету, сфери наукових досліджень, так і вузькості економічних дисциплін.

4. Міждисциплінарність – це запозичення взаємопов'язаними науками (дисциплінами) як методів, інструментарію, так і отриманих результатів дослідження та постійне звернення до їх теоретичних схем, моделей, категорій, понять.

5. Міждисциплінарність – це не лише просте запозичення методів, інструментарію з інших наук (дисциплін), а й інтеграція останніх на рівні конструювання міждисциплінарних об'єктів, предметів, опрацювання яких дозволяє отримати нове наукове знання.

6. Міждисциплінарність – це науково-педагогічна новація, що породжує здатність побачити, розпізнати, сприйняти те, що є недоступним в межах окремо взятої науки (дисципліни) з її специфічним, вузькоорієнтованим об'єктом, предметом і методами дослідження.

7. Міждисциплінарність у широкому, функціональному її розумінні – це зіткнення, взаємопроникнення, синергія різних наук (дисциплін), що передбачає розвиток інтеграційних процесів, зростаючу взаємодію, взаємозбагачення методів, інструментарію задля отримання нового наукового знання.

Література

Зверев И. Д. Межпредметные связи в современной школе / И. Д. Зверев, В. Н.

Максимова. – М. : Просвещение, 1996. – 160 с.

Козловська І.М. Інноваційні методики навчання у професійно-технологічній освіті : [монографія] / І.М. Козловська. – Львів : Сполом, 2006. – 172 с.

Сидорчук Л. Чорна О. Міждисциплінарна інтеграція як мета та ефективний засіб у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій. Збірник наукових праць Кам'янець - Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна.-2015.-с. 272-275

Чорна О. Г. Інтеграційні тенденції в процесі підготовки майбутнього фахівця /
Чорна О.Г. // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського
національного університету ім. Івана Огієнка. Серія педагогічна. –2010. –
Вип. 16.

References

- Zverev I. D. Mezhpredmetnye svyazi v sovremennoj shkole / I. D. Zverev, V. N. Maksimova. – M. : Prosveshchenie, 1996. – 160 s.
- Kozlovs'ka I.M. Innovacijni metodiki navchannya u profesijno-tehnologichnij osviti : [monografiya] / I.M. Kozlovs'ka. –L'viv : Spolom, 2006. – 172 s.
- Sydorchuk L. Chorna O. Mizhdystsyplinarna intehratsiia yak meta ta efektyvnyi zasib u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv tekhnolohii. Zbirnyk naukovykh prats Kamianets - Podilskoho Natsionalnoho Universytetu im. Ivana Ohienka. Serii Pedahohichna.-2015.-S. 272-275